

Sir Harold Delf Gillies (1882-1960), kolderiek en origineel

B. Haeseker

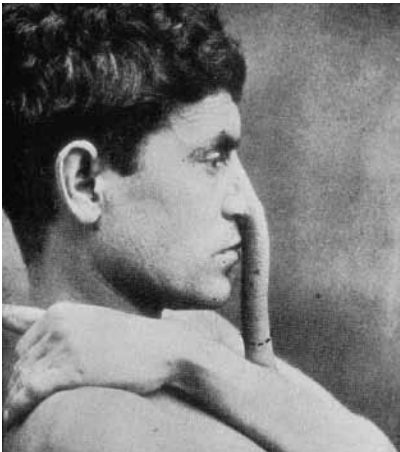
De naaldvoerder van Gillies is jarenlang het favoriete instrument van de plastisch chirurg geweest. Het was een product ontsproten aan zijn ongewone brein, een combinatie van naaldvoerder en schaar waarbij bijzondere aandacht was besteed aan de positie van de duim. Een handvaardig chirurg kon bij het hechten met dit instrument een hoge snelheid bereiken. Gillies bedacht ook variaties op alledaagse artikelen, zoals een kleeerhanger die sterk afweek van het gebruikelijke model, waardoor hij snel zijn kostuum, das, overhemd, ondergoed en sokken uit- en aan kon doen. Hij demonstreerde zijn vaardigheid daarmee eens tijdens een diner tot toenemende verbazing van de aanwezige dames. Over tal van medische, sportieve en huishoudelijke problemen kon hij lang nadenken en dat leverde vaak ongebruikelijke, hilarische resultaten op. Op medisch gebied bedacht hij de buislap en voor het serieuze golfspel introduceerde hij het afslaan van de bal vanaf een bierflesje.

Harold Delf Gillies was een Nieuw-Zeelander, geboren op 17 juni 1882 te Dunedin, waar zijn vader lid was van het 'House of Representatives'. Harold bezocht het Wanganui college, speelde verdienstelijk cricket en was aanvoerder van zijn schoolteam. Hij studeerde geneeskunde aan het Caius College in Cambridge en het Saint Bartholomew's ziekenhuis in Londen. Hij toonde ook in Engeland zijn sportieve zijde tijdens de roeiwedstrijd tussen Cambridge en Oxford in 1904 en hij vertegenwoordigde jarenlang zijn universiteit bij golfwedstrijden. In 1908 werd hij arts en het Fellowship of the Royal College of Surgeons (FRCS) behaalde hij in 1910. Hij ging zich interesseren in de keel-, neus- en oorheelkunde en werd assistent van Sir Milson Rees, hofarts voor koninklijke kelen, neuzen en oren. Het aandachtsgebied van Rees was de buis van Eustachius en de stem. Als medicus was hij verbonden aan de Royal Opera House in Covent Garden. Als Rees ten paleize werd ontboden moest Gillies zijn praktijk voortzetten en de stemmen van de operazangers bewaken. Hij werd korte tijd later zelf specialist en legde hier de basis voor een nuttig netwerk van notabelen. Vooral de misvormde neus trok hem aan, maar de oorlog veranderde zijn plannen. Als kapitein, later majoor, in dienst van het Royal Army Medical Corps (RAMC) werd hij rond 1915 in Frankrijk na een bezoek aan de flamboyante tandarts Charles Valadier en de chirurg Hippolyte Morestin aange trokken tot de reconstructieve gelaatschirurgie. Hij was erg onder de indruk geraakt van de operatieve mogelijkheden en realiseerde zich dat er ook in Engeland speciale faciliteiten voor maxillofaciale chirurgie moesten komen. Valadier had

Figuur 1. Majoor Harold Delf Gillies in het uniform van de RAMC omstreeks 1917.

zijn Rolls Royce in een luxe mobiele tandartsenkliniek laten veranderen. De hogere legerleiding wist zich daardoor te allen tijde verzekerd van goede en luxe tandheelkundige zorg. Samen richtten zij een kleine maxillofaciale kliniek op in Wimereux. De theorie der 'Kieferstationen' vernamen zij uit een Duitse leerboek van Lindemann. Gillies werd gesteund door de invloedrijke chirurg Sir William Arbuthnot Lane, waardoor hij in Engeland de beschikking kreeg over een eigen kliniek in het Cambridge hospital te Aldershot, waar hij zijn ideeën mocht uitwerken. Hij was een goede medische propagandist die de overheid wist te overtuigen van het nut van zijn plannen. In 1917 kreeg hij meer ruimte in het Queen's Hospital te Sidcup. Het ziekenhuis breidde zich snel uit door de continue stroom van oorlogsslachtoffers met maxillofaciale verwondingen. Het ziekenhuis kreeg een internationaal karakter, uit alle overzeese gebiedsdelen en de Verenigde Staten stroomden leergierige chirurgen toe. Gillies werd administratief ondersteund door zijn privésecretaria-

Figuur 2. Slurfachtige dunne buislap van de pols naar de neus.

Figuur 3. Tagliacozzi's armlap in een modern jasje gestoken door Gillies ter sluiting van een lip en palatumdefect.

ris Bob Seymour, die in de Eerste Wereldoorlog was getroffen door een granaatscherf in zijn gelaat en diverse operaties moest ondergaan. Het theoretisch plastisch-chirurgisch onderwijs op basis van de 'Tien Geboden van Gillies' werd er ingestampt en men leerde het vak verder in de praktijk van alledag. Na de oorlog kwam Thomas (Tommy) Pomfret Kilner bij hem het plastisch-chirurgisch handwerk leren.

Gillies beschikte over een jeugdig enthousiasme en een kinderlijk schools handschrift. Hij was altijd te vinden voor een goede grap, maar tegelijkertijd was hij een knap chirurg, die heel geduldig en precies alle hechtingen weer verwijderde om een wond een fractie beter te kunnen sluiten. Hij liet zich nooit door de klok dwingen en kon onverstoort doorwerken. Van de gelaatsverwondingen werden tekeningen, foto's en gipsafdrukken gemaakt als studiemateriaal. De assistenten bespraken met hem diverse mogelijkheden voor reconstructie aan de hand van de gipsmodellen waarbij Gillies soms flink te keer ging tegen zijn leerlingen. De patiënt hoefde er gelukkig niet bij te zijn. Een voordeel was dat Gillies als KNO-arts goed met tandartsen, kaakchirurgen en anesthesisten kon samenwerken. In 1920 werd hij onderscheiden als Commander of the Order of the British Empire (OBE) en in 1930 zelfs tot ridder geslagen. Na de oorlog keerde Gillies niet meer terug naar de KNO-heelkunde. Hij legde zich met Kilner helemaal toe op de plastische chirurgie. Naast zijn werk ontspande hij zich met golfen, vissen en schilderen. Gillies sprak geen woord Duits, maar hield toch in 1938 in Berlijn, op uitnodiging van Sauerbruch, een voordracht over zadelneuzen in het Duits. Hij voerde een toneelstukje op met behulp van twee diadozen, enkele technici en drie grammofoonplaten, die hij had laten maken in het Londense Blindeninstituut, waarop zijn tekst in perfect

Duits was opgenomen. De voorstelling verliep zo goed dat de toehoorders niet merkten dat hij niet zelf sprak.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog organiseerde hij de plastisch-chirurgische noodopvang op strategische plekken nabij de grote steden. Hij betrok zelf Rookdown House in Basingstoke en was verantwoordelijk voor het ministerie van Gezondheid, de landmacht en de marine. Aan McIndoe delegerde hij de Royal Air Force en aan Kilner de pensioentrekkers. Veel Engelse en buitenlandse chirurgen ontvingen hun opleiding in deze hectische oorlogsklinieken. Gillies staat vooral bekend als uitvinder van de buislap, maar hij was niet de enige. De oogarts Wladimir Filatov en de tandarts Hugo Ganzer gingen hem voor. Gillies was geen makkelijk mens en vond dit buitengewoon onplezierig. Hij kon slecht tegen kritiek en drukte zijn eigen plannen altijd door. Na de oorlog werd hij één van de oprichters en de eerste voorzitter van de British Association of Plastic Surgeons (BAPS).

Gillies, Kilner, McIndoe en Mowlem oefenden toen een grote praktijk uit in Harley Street. Gillies schreef twee boeken en enkele artikelen. 'Plastic surgery of the Face' kwam in 1920 uit en met Millard schreef hij 'The principles and art of plastic surgery' in twee delen in 1957. Gillies was getrouwd en had twee dochters en twee zoons. Na de dood van zijn vrouw in 1957 hertrouwde hij met Marjorie Clayton, zijn operatiezuster die hij met 'Sam' aansprak. Zijn vrienden noemden hem Giles.

Gillies stierf op 10 september 1960 in Londen in het harnas. Hij was op 78-jarige leeftijd nog altijd actief als plastisch chirurg in een privépraktijk. Sindsdien worden er op gezette tijden Gillies Memorial Lectures in Londen gehouden door sprekers van naam.

LITERATUUR

1. Barsky AJ. Filatov and the tubed pedicle. *Plastic and Reconstructive Surgery* 1959;24:456-62.
2. Clarkson P. Sir Harold Gillies. *BMJ* 1966;2:641.
3. Gillies HD. *Plastic surgery of the face. Based on selected cases of war injuries of the face including burns.* Londen, Henry Frowde, Hodder and Stoughton, 1920.
4. Gillies HD, Millard DR. *The principles and art of plastic surgery.* Boston, Little, Brown and Company, 1957.
5. Kilner TP. The late Sir Harold Gillies. *Br J Plast Surg* 1960;13:193-4.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. Barend Haeseker
George Washingtonlaan 22
2285 CG Rijswijk
E-mail: haeseker34@zomnet.nl